

A rovat a PÉNZÜGYI SZERVEZETEK ÁLLAMI FELÜGYELETE támogatásával készült

Válság-iránytű

ELBOCSÁTÁSOK, BEZÁRÓ ÜZEMEK, BAJOKKAL KÜSZKÖDŐ BANKOK: A PÉNZÜGYI VÁLSÁG KIROBBANÁSA ÓTA EZEKRŐL HALLANI A TELEVÍZIÓKBÓL, RÁDIÓKBÓL. DE TUDJUK-E, MIT JELENT PÉLDÁUL AZ, HOGY BANKMENTŐ-CSOMAG? S KELL-E TENNED VALAMIT A VÁLSÁG MIATT? ROHANJ-E A BANKBA? VÁLSÁG-SOROZATUNKBAN MEGPRÓBÁLUNK KÉPBE HELYEZNI, HOGY OKOSAN ÉS FELELŐSEN TUDJ DÖNTENI A PÉNZÜGYEIDBEN ESETLEG TANÁCSOT ADNI SZÜLEIDNEK, ROKONAIIDNAK.

Tavaly ilyenkor a válságnak már igenis voltak jelei, mégis, az egész el volt dugva az újságok és a gazdasági lapok belső oldalain. Subprime-válság címmel olvashattuk a cikkeket, csak épp a legtöbben átlapoztuk azokat, mert azt sem tudtuk, mi az. Bizonyos pénzügyi szakemberek már figyelmeztettek a baljós jelekre, mégsem gondolta senki, hogy nagy a baj.

JELZÁLOG-LUFI

Az egész ügy az Egyesült Államok jelzálogpiacáról indult ki. A jelzálog egy speciális hitelfajta, amelyet Magyarországon is bárki felvehet. A lényege, hogy a hitelre egy lakás vagy ház jelenti a fedezetet, vagyis ha valaki nem fizeti a hitelt, a bank előbb-utóbb elveheti tőle az ingatlant. Ma még a szakemberek is vitakoznak azon, kinek/kiknek a felelőssége volt, hogy ez a piac összeomlott, de egy tény: a bankok túl sok olyan hitelt adtak, amelyet az ügyfelek nem tudtak fizetni, s a bedőlt hitelek óriási száma indította el a lavinát. Kérdezhetnénk, hogy miért, ha az ingatlan fedezetet nyújt. Nos, itt a baj gyökere: ha könnyen lehet hitelhez jutni, akkor többen vásárolnak, s a megnövekedett kereslet miatt

nő az ingatlanok ára is. Emiatt a bankok gyakran több hitelt adtak az ügyfeleknek, mint az ingatlan becsült értéke, mondván, a fedezetként felajánlott ház ára ugyanis emelkedni fog. Csakhogy nem így történt: az áremelkedés egy idő után megállt, de ekkorra már sok-sok olyan ember és család is kapott hitelt, aki az új helyzetben nem tudta azt visszafizetni. A házak a bankokhoz kerültek, s immár több volt a ház, mint a vevő: ilyenkor pedig lejjebb mennek az árak. Ha a házat nem tudták eladni, akkor a bankok kénytelenek voltak a hiteleiken veszteséget elkönyvelni. Csakhogy egy akkora országban, mint az USA, a veszteségek is óriásiak.

PÉNZÜGYI VÁLSÁG

A bankok veszteségeinek híre beszívargott a tőzsdékre, s emiatt estek a banki részvények árfolyamai. A bankok gyakorlata az, hogy a hitelek sokaságát különféle bonyolult pénzügyi termékekbe csomagolva adják-veszik, így mozog a pénz, hajtja a gazdaságot. Az ilyen termékek nagy a kockázat: nagyot lehet veszíteni rajtuk, de nyerni is. A jelzálogpiac összeomlása miatt sok volt a vissza nem fizetett hitel, és túl sok lett a veszteség. Azt pedig senki sem látta, hogy melyik termékben mekkora, és a pénzpiacokon kialakult a bizalmatlanság, gyakorlatilag megállt a pénz áramlása. Mi ebből csak a folyamat végét észleltük: a bankok előbb nem hiteleztek egymásnak – vagy ha igen, akkor sokkal nagyobb kamattal, drágábban, mint korábban –, ezért a mozgatható pénz szűkében lévő lakossági bankok is szigorították a hitelezést, azaz drágábban adtak kölcsön pénzt.

www.due.hu

GAZDASÁGI VÁLSÁG

A pénzpiacon olyan nagymértékben akadt meg a hitelezés, hogy csakhamar a vállalatok, cégek észlelték: sokkal drágábban kapnak hitelt, vagy esetleg nem is kapnak. Márpedig hitel nélkül a legtöbb cég spórolni kényszerül: elsőként a munkaerő költségén. A világ minden országában elbocsátások kezdődtek. Ezzel párhuzamosan a folyamatokra a tőzsde is reagált: látva a vállalatok és a pénzügyvilág nehéz kilátásait, a részvények ára esett. Így azoknak, akik a tőzsdére vitték a pénzüket, ma sokkal kevesebbet ér a megtakarításuk, a spórolt pénzüik. Ezért sokan visszafogták költségeiket, ami csökkenti a forgalmat, a vállalatok pedig még tovább spórolnak. Ez egy öngerjesztő folyamat.

NEHÉZ HELYZETŰ ORSZÁGOK

A kisebb, külső körülményeknek jobban kitett gazdaságok hamar megérik az ilyen jelenséget, így volt ez hazánk esetében is. A tőkések, amikor a gazdaságban eluralkodik a bizalmatlanság, menekítik pénzeiket a kis országokból, ezért esett nálunk is a tőzsde. Gyengélkedni kezdett a forint árfolyama is. Például egy euróért vagy dollárért sokkal több forintot kellett adni. Ezt már sokan megéreztek a devizában (svájci frankban, euróban) felvett hitelek törlesztőrészletén. A helyzeten csak rontott, hogy hazánknak nagy az adósságállománya, ahhoz képest, amit az ország egy évben megtermel. Mindez ráadásul külföldi fizető-

www.due.hu

eszközökben van, azaz ha a forint gyengül, az adósság voltaképpen nő. Az államnak is nagy a hitelállománya és a lakosságnak is. A szerencsénk az, hogy hazánkban korrekt és hatékony pénzügyi szabályozás van érvényben, és működik egy elismert pénzügyi felügyelet is – amely sok más feladata mellett őrökdi a bankok, biztosítók ésszerű működése felett, így véde a betétesek pénzét. Ilyen nem volt Amerikában, ott sokkal szabályozatlanabb a pénzügyi világ, nagyobbak a kockázatok.

NEM VAGYUNK GYEREKEK!

A társadalomtudósok ma már arra hívják fel a figyelmet, hogy az állampolgár is felelős-

séggel tartozik: alapvetően saját magáért, azaz azért, hogy csak annyi hitelt vegyen fel, amennyi után fizetni is tudja a részleteket! És azért is, hogy ne hitelből éljen egész életében.

SOK KICSI SOKRA MEGY

Noha a hitel serkenti a gazdaságot, tisztában kell lennünk azzal is: a fogyasztási hitelek kamatai mindig is nagyon magasak, könnyen el lehet csúszni, ha nem gondoljuk át eléggé, mikor vesszük fel és mikor nem. Csak akkor vegyünk fel kölcsönt, ha valóban nagyon szükségünk van rá, és látjuk, hogy miből fogjuk visszafizetni.

Mit tegyünk válság idején?

- Tartózkodjunk a fogyasztási hitelek felvételétől.
- Ha mégis hitelt vennénk fel, akkor különösen tájékozódjunk a konstrukciók kockázatairól, válasszunk alacsony kockázatú terméket, mert a gazdasági folyamatok kiszámíthatatlanok.
- Csak olyan kockázatot vállaljunk, amelynek többlet-terheit a jövőben is biztosan vállalni tudjuk.
- Próbáljunk takarékoskodni és csökkenteni a hiteleinket, növelni a betéteinket, azaz saját gazdálkodásunkban is felelősségteljes magatartást tanúsítsunk!
- Mielőtt elfogadnánk egy ismeretlen pénzügyi ajánlatot, járjunk utána, mit is csinál pontosan. Erre remek eszköz a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének honlapja.
- Helyezzünk el a bankoknál devizabetéteket, mert most jók a kamatok.
- Vásároljunk állampapírt, mert azzal segítünk az államnak és jó hozamot is kapunk!

